دیپلۆماسییەتی قەسریی تورکیا لە داعش و ریفراندۆمەوە، بە کودەتا دژی لاهور.. لاوان عەلیی – کامیار سابیر

لە دوای هەڵوەشاندنەوەی ئیمپراتۆریای عوثمانیی و دروستبوونی تورکیا بەم جیۆگرافیا سیاسییەی ئێستایەوە، دەوڵەتی قووڵی تورکیا، هەمیشە کاری لەسەر رەهەندی پانتورکیی، هەندێجار پانتۆرانیی و زۆرتریش لەسەر ناسیۆنالیزمی تورکیی ناو تورکیا، کردووە. لە دوای هاتنی حیزبەکەی ئەردۆغان بۆ دەسەڵات کە باکگراوندێکی ئیخوانیی-ئیسلامیی هەبوو، ئەم روئییە سیاسییەی ئەردۆغان، بە رەهەندێکی فراوان گوزەری کرد و ناسیۆنالیزمی نەژادیی- تورکیی و هەژموونی دینیی تێکەڵ کرد و ناسیۆنالیزمی دینیی religious nationalism بە باکگراوندێکی ئیخوانیی و نەژادیی و تەعەصوبی سوننییبونەوە، جێکەوت کرد. ئەم ناسیۆنالیزمە دینییە(دروستترە بگوترێ ناسیۆنالیزمی طائیفیی)، حەنینیی بۆ ئەمجادی سوڵطانە عوثمانییەکان ئەگەڕایەوە و خەونی بەوەوە ئەبینیی کە بەشێک لە جیۆگرافیا سیاسییەکەی جارانی وەکو فەرع، بە سەر کەتەرەی رزییوی عوثمانییەکان بگەڕێنێتەوە.

لە سەرەتای دروستبوونی داعشەوە، دەوڵەتی قووڵی تورکیا، بە عەسکەر و ئەمنەوە، بە سیاسەت، بە موخابەرات و دیپلۆماسییەتەوە، تەنانەت لە ئاستی پۆپیولیزمی نەژادییشدا، پاڵپشتیی سەرکەوتنی پرۆژەی داعشیان ئەکرد و هەرچی حیقدی طائیفیی و عوروبیی(نیسبەت بە سوننەکانی سوریا) و تورکیی(نیسبەت بە تورکمانەکانی سوریا) هەبوو بەسەر رژێمە عەلەوییەکەی ئەسەددا رشتیان و بە تەواویی کەوتنە کار بۆ سەرخستنی پرۆژەکەی داعش، کاتێکیش داعش پەلی کێشا بۆ عێراق، بە هەموو ئیمکانییاتی دەوڵەتی تورکیا و بە هاوکاریی پرۆکسییەکانی خۆی(حەشدی کوردایەتییەکەی بارزانیی و بەعثییە عوروبییەکانی سوننەی عەرەب و تەعاظومی ماسوولکەی پانتورکییبوونەکانی تورکمانە سوننەکانی عێراق)، هاوکات لەگەڵ شێخەکانی خەلیجدا، لە هەوڵی روخاندنی حکومەتی عێراق و دابڕیینی ناوچە سوننییەکانی عێراقدا(عەرەبی سوننە و کورد) بوون. دەعمی عەسکەریی و لۆجیستیی و مەعنەویی تورکیا، لە ناردنی چەک و کردنەوەی سنوورەکان بە

بازرگانیی داعش و هەشتنەوەی قونصڵخانەی تورکیا بە کراوەیی لە موصڵ بە ئەوەی شەرعییەت بدات بە داعش، دەستیپێکرد. تاوانەکانی داعش دەرهەق بە ئێزیدییەکانیش، بە تەنسیقی حەشدی کوردایەتیی و حەشدی ئەردۆغانیی و داعش بوو، بە واتایەکی فیکریی، ناسیۆنالیزمی دینیی- تورکیی- عەرەبیی-سوننیی- ئیخوانیی تێیدا بەشدار بوون.
کاتێ داعش، جەنیین(الجنین)ی شەرعییەکەی ئەردۆغان و موخابەراتی ئیقلیمیی و نێودەوڵەتییەکان لە باری عەسکەریی و ئەمنییەوە لە عێراق و لە سوریا، کەم تا زۆر شکستیان خوارد، بە هاوکاریی هێزی عێراقییەکان و حەشدی شەعبیی و هێزە کوردییەکانی کوردستانی سوریا(قەسەدە) و هێزی پێشمەرگە. ئەوکات، تورکیا تەگەیشت کە خەونی گەڕانەوەی ویلایەتی موصڵ و خورافاتی میثاقی میللیی، لە لایەن ئەمەریکا، ئەوروپا، روسیا، ئێران و وڵاتانی عەرەبیی و تەنانەت چینیشەوە(چین)، نەک هەر مەرفوضە بەڵکو موستەحیلە لە گەڕێن ئەوە روو بدات. دواتر کارتی ریفراندۆمی ناڕاستەوخۆ لە رێگەی بارزانییەوە، بە گەیشتن بە نەوتی کەرکوک و غازی چەمچەماڵ، بە بەهێزکردنی پێگەی ئابووریی و سیاسیی تورکیا، بەگەڕ خست. هەر زوو تەگەیشت ئەمەیشیانی بە ناچێتە سەر، هەر بۆیە بە بێدەنگیی لە ریفراندۆم کرد، لە سەروبەندی ریفراندۆمەکەشدا، بە سووکایەتییەوە کەوتە گاڵتەکردن بە بارزانیی، بەڵام نەچیرقان بارزانیی، چونکە لە ئەردۆغانەوە نزیک بوو، هەر لەسەرەتاوە، لەگەڵ ریفراندۆمدا نەبوو، بەڵام لە ترسی مامی، هەر لە ژێر لەوەوە، منگەمنگی ئەکرد.

دیپلۆماسییەتی قەسریی یان جەبریی(ئەوەی بە ئینگلیزیی پێیئەگوترێ کۆوەرسیڤ Coercive)، ئەکرێ بە کوردیی پێیبگوترێ دیپلۆماسییەتی بە تەبزیی، لە باری ثیۆریییەوە ئەوە ئەگەیەنێت، دەوڵەتێک یان کیانێک، ئەجێندا سیاسیی و عەسکەریی، ئابووریی و کولتووریییەکانی خۆی، وەکو ئەمری واقیع ئەسەپێنێت، بەئەوەی پەنا بە شەڕی راستەوخۆ و رووبەڕووبوونەوەی عەسکەریی بەرێت. ئێستا تورکیا ئەیەوێت، میثاقی میللیی بە شێوە فەنتازیا دیپلۆماسییەکە تەوظیف بکات، بە کەمترین بەکارهێنانی هێز، یان ئەصڵەن هەر هێز بەکار نەهێنێت. کودەتاکەی ماڵی تاڵەبانیی و ئیبراهیم ئەحمەد بە موبارەکە و موبادەرەی و ماستەرمایندی تورکیا و پارتیی و بێدەنگیی ئێران، رێک جێکەوتکردنی دیپلۆماسییەتی قەسریی تورکیایە لە ناوچەکانی سلێمانیی و لەم رێگەیشەوە، ئینقیلابیان بەسەر لاهوردا کرد. راستە شەهیدەی ئینقیلابەکە بە حزبی خاوەنداریییەتیی بنەماڵەی تاڵەبانیی ئەگەڕێنێتەوە کە بە دەسەڵات و پارەی دەیان میلیارد دۆلارییە، بەڵام فاکتەری ئیقلیمیی و لەکاتیی(ماڵی بارزانیی)، فەرمەڵە و ثیۆرایز

و پراکتیزەی ئەم ئینقیلابەیان کرد و بەدەنگیی ئێرانیان(بە تەنازولاتە نەزانراوەکانی پارتیی بە ئێران) لەو قەناغەدا، مسۆگەر کرد و بە فیعلیی، لاهوریان لای کەم لەم دۆخەدا لە دەسەڵات، خست.

فراوانخوازیی و باڵابوونی هەژموونی تورکیا، مەترسیدارە. بە قەبارەی مەترسییەکانی داعش، بگرە تورکیا بە دیپلۆماسییەت و مروونەت ئەیکات، لە کاتێکدا داعش بە سەربڕیین و سەبایاکردنی ژنانەوە، ئەیکرد. دیپلۆماسییەتە قەسرییەکەی تورکیا ئەکرێ بگوترێ باشتر ئەچێتە ناو خەڵکەوە، بە تایبەتیی باکگراوندی سوننییبوون و ئیخوانییبوونی هەندێ ئیسلامییەکانی کوردستانی عێراق و ئیمارەتی شێخنشینەکانی کوردایەتیی و حیقد و کەراهییەتی نەتەوەییەکانی کورد لە عەرەب و لە شیعە و لە عێراق، هەمووییان موقەوەماتی ئەم پاوانخوازییەی تورکیا، حەشدی ئەردۆغانیی و دیپلۆماسییەتە قەسرییەکەین. داعش، بە زەبری هێز و فەنتازیای ئایدیۆلۆژیی، ئەیویست عێراق و سوریا، هەڵبوەشێنێتەوە و ئیمتیدادی عوثمانییەکان بەسەر شام و عێراقدا بسەپێنێتەوە لە ژێر ناوی دەوڵەتی ئیسلامیی، دەی ئەستایش ئیخوانییەکان و قەومییەکانی کورد و زۆرینەی ڕەهای ئەوانەی بە حیقدی طائیفیی و نەژادیی دوای مەهزەلەی ریفراندۆم و دەوڵەتی شاعیرانەی کوردیی کەوتن، پاسیڤانە و بە قەناعەتەوە، لایەنگریی لە دیپلۆماسییەتەکەی تورکیا ئەکەن و حەز ئەکەن ڕۆژێک عێراق، لە خەونی ئەواندا، زووتر هەڵبوەشێتەوە و سلێمانیی، گەرمیان و دەڤەری ڕاپەڕیین، بگرە بیبرە نەوتەکانی کەرکوک و غازەکەی چەمچەماڵیش، وەکو هەولێر و دهۆک، بە ژێر دیپلۆماسییەتە قەسرییەکەی تورکیا و هەژموونە فراوانخوازییەکەی، لای کەم وەکو دیفاکتۆیەکی وەنەکراو، بگەڕێننەوە.

سەرەنجام، تورکیا و ئەردۆغان، کارتی داعش و ریفراندۆمی بارزانییان، سوتا، ئەستا، پەنا بە ئەکتی سیاسیی تر ئەبەن و لە ڕەگەی دیپلۆماسییەت و هەڕەشە و عەمەلیاتی ئیرهابییەوە، ئەیانەوێ ناوچەکانی سلێمانیی و کەرکوکیش، بخەنە ژێر هەیمەنەی دەسەڵاتێکی لۆکاڵیی و لۆردێکی کوردایەتیی و والییەکی موطیع کە ئەجەندا ئابووریی، سیاسیی و ئەمنییەکانی تورکیا لەبەرچاو بگرێت. کودەتای ٨ی تەمموز دژی لاهوری هاوسەرەکی یەکێتیی، بەبێ گڵۆپی سەوزی ئێران و بەدەنگبوونی ئێران و بگرە بەشدارییکردنی ناڕاستەوخۆ، جێکەوت نابوو، چونکە تورکیا و موخابەراتەکەی باش ئەزانن کە سەرکێشییەکی لەو جۆرە، چوونە بن سنوورەکانی ئێرانەوە لە ناوچەکانی یەکێتییەوە، نەک هەر کۆتاییهاتنی ماڵی تاڵەبانیی بەدوادا دێت و

سەریان ئەخوات، بەڵکو رووبەڕووبوونەوەیەکی ڕاستەوخۆی تورکیا ئەبێت لە دژی هەیمەنەی ئێران لە ناوچەکەدا.

بێدەنگیی ئێران و بە ناڕاستەوخۆ، بووە هۆکاری سەرەکیی لە سەرگرتنی ئینقیلابەکەدا، هەروەها ئەگەڕێتەوە بۆ دڕدۆنگیان لە لاهور و کارە موخابەراتییەکانی رابردووی لەگەڵ ئەمەریکیی و بریتانییەکاندا، بە تایبەتییش بە ئەو هەموو بەڵێنانەی پارتیی بە ئێرانی داوە کە لە هەڵبژاردنەکانی عێراقدا، ملهوڕیی نەکات و بەرژەوەندیی حەلیفەکانی ئێران لەبەر چاو بگرێت و ئۆپۆزیسیۆنە کوردەکانی ئێرانیش، کەتوبەند بکات. هاوکات، نایەوێت ئاڵۆزیی لە ناوچەکەدا دروست ببێت لە کاتێکدا گفتوگۆی مەلەفی نەوەویی زۆر بەلای ئێرانەوە گرنگە. بە دڵنیاییەوە، دوای ئەوەی دەرکەوت کە پارتیی و حیلفی سوننیی و صەدر، بەهاوکاریی حکومەتەکەی کاظمیی، سوودیان لە بایکۆتێکی گەورە و تەزویراتی ئەلیکترۆنیی کردووە و لە وڵاتانی ئیقلیمییەوە، ئینتیخاباتەکە، ئیدارە دراوە، ئێران تێگەیشتووە کە چۆن فێڵیان لێکردووە و تورکیا بە خشکەیی چۆن گەیشتووەتە سنوورەکانی ئێران لە ناوچەکانی یەکێتییەوە؟ هەر ئەمەشە کە مانەوەی لاهور دوای ئینقیلابەکە و گەڕانەوەی بۆ ساحەی سیاسیی لە ئایندەی دوور یان نزیکدا، راستەوخۆ پەیوەندیی بە بەرژەوەندییە ستراتیژییەکانی ئێران و پلانەکانی ئایندەی ئێرانەوە، بە تایبەتییش، دروستبوونی حکومەتی ئایندەی عێراق و گفتوگۆی مەلەفی نەوەوییەوە، هەیە. بە واتایەکی تر، تەنانەت ئەگەر بە زەبری هێزی رەقیش، لاهور ئەمری واقیع بسەپێنێت و تەواوی ناوچەکانی یەکێتیی کۆنترۆڵ بکات، بەبێ موافەقەتی ئێران، ئەوە تورکیا و پارتیی، ئەکەونە وێزەیەوە.

سەرەکی دەسگای زانیاریی یەکێتیی کە کەسێکی باکگراوند ئیسلامیی-ئیخوانییە و برای پارلمانتارێکی یەکگرتووە، هەر بە خۆڕایی نەهێنراوەتە پێشەوە و سەرە رمی ئەم ئینقیلابە بێت. بە پێچەوانەی ئەو زانیارییە هە□□انەی بە مایکە رەبین ئەدرێن گوایە بەرپرسی زانیاریی کەسێکە لە ئێرانەوە نزیکە، بەڵێ ئێران بێدەنگیی لە کودەتاکە کردووە، رێک پێچەوانەکەی راستە کە سەر بە دەسگای موخابەراتی تورکیایە و سوود لەو باکگراوندە ئیخوانیی-ئیسلامییەی وەرگیراوە و رێکوڕەوان، دەسگای زانیاریی یەکێتیی کە هێزەکانی دژە تێرۆریش لە ژێر کۆنترۆڵی ئەودایە، پشکی سیاسیی، ئەمنیی و ئایدیۆلۆژیی تورکیا و حەشدی ئەردۆغانییە لەو ئینقیلابەدا. بە واتایەکی تر، ئێستا، تورکیا ئیدامە بە ئیدارەکردنی ئینقیلابەکە

ئەدات بە هاوکاریی پارتیی و هەموو ئەوانەی لە ناو یەکێتییدا، بەرژەوەندیان لەگەڵ باڵابوونی هەژموونی تورکیادایە لە ناوچەکەدا. هاوکات، سەرۆکی دەسگای زانیاریی، دوو سەرە و سێ سەرە، ئیش ئەکات و ئەکرێ لە یەک کاتدا، بۆ بەرژەوەندیی تورکیا، ئێران، پارتیی و ماڵی تاڵەبانییش، ڕۆڵ بگێڕێت.

جێکەوتبوونی ئەم ئینقیلابە بەسەر لاهوردا یان هەڵگێڕانەوەی ئەم ئینقیلابە بەسەر ماڵی تاڵەبانییدا، ڕێک پەیوەندیی بەوەوە هەیە کە تا چەند پارتیی، وەعدەکانی بە ئێران جێکەوت ئەکات و چەندیش ئێران و ئەمەریکا لە مەلەفی ئەتۆمیدا، ئەگەنە ڕێککەوتن یان نزیکبوونەوە؟ هاوکات، چەندیش پێکهێنانی حکومەتی عێراق بە خواستی ئێران ئەبێت؟ وێڕای ئەوەی، ئێران، هەرگیز نایەوێت تورکیا و ئەجێنداکانی بێنە نزیک سنوورەکانی(لە سنووری یەکێتییەوە)، بەڵام ماڵی تاڵەبانییش ناتوانن ئەم گەمە و تەحالوفاتە ئاڵۆسکاوانە، تا سەر ئیدارە بدەن و ڕۆڵی والییەکی چاو لە دەست و بەردەستی والییەکەی هەولێر بە تورکیا و فراوانخوازییەکانی، لە ڕێگەی پارتییەوە بگێڕن. هەموو ئەم فاکتەرانە، کات دەستنیشانیان ئەکات، وێڕای ئەوەی گرووپەکەی لاهور لە باری ڕاگەیاندن و دیپلۆماسییەتەوە، لاوازییان پێوە دیارە و نەیانتوانیوە، ئەبعادە سیاسیی، ئایدیۆلۆژیی و ئابوورییەکانی ئەم ئینقیلابە بۆ لایەنگرانی خۆیان و بۆ خەڵکی کوردستان و تەنانەت بۆ موخابەراتی ئێرانیی، ئەمەریکیی و عێراقییش ڕوون بکەنەوە، لە بەرامبەریشدا، لە ژێر کەمپەینێکی گەورەی تەخوینکردندان کە مەدیای سەبەری پارتیی بە گشتیی و ماڵی تاڵەبانیی بە تایبەتیی، لەگەڵ هەموو ئەوانەی غەز و بەز، ڕەیع و نەفع بە ماڵی تاڵەبانیی و پارتییەوە، ئەیانبەستێتەوە، تا دێت ئەم تەخوین و تەوهینە، زیاتر و زیاتر ئەکەن. لە بەرامبەریشدا، گرووپی نزیک لە لاهور، نەیانتوانیوە، تەنانەت سایتێکی موعتەبەری مەدیاییش، دابنێن و بەرپەرچی تەخوینەکانی پارتیی و مەدیا سەبەرەکانی پارتیی و ماڵی تاڵەبانیی، بدەنەوە و گوتارێکی پێچەوانە، سەرپێ بخەن.

لاوان عەلیی –
کامیار سابیر

یەکێتی قومبولەی ژێر ماڵی کورد.. ئومێد محەمەد فەرەج

یەکێتی نیشتیمانی کوردستان، لەسەرەتای دروستبوونییەوە بەتەنها ئامانجێکی سەرەکی دروستبوو، ئەویش تێکدانی ناو ماڵی کورد بوو. هەربۆیە لەژێر سەرپەرشتی ڕاستەوخۆی وڵاتانی دووژمنی کورد دروستبوو وە لەدیمەشقی پایتەختی سوریای عەڕەبی دروستبوو، کە سوریا یەکێکە لەم وڵاتانەی بەدوژمنی کورد هەژمار دەکرێت و ئامانجی کورتخایەن و درێژخایەنی هەیە بۆ نەهێشتنی کورد، ئاسانترین ڕێگەش ئەوەیە کە ئامانجەکانی بە کوردە ناپاک و خۆفرۆشەکان بپێکێت، ئەوکاتیش لە جەلال تاڵەبانی و برایم ئەحمەد گونجاوتری نەدۆزیەوە، تەبعەن ئەوەی ئەیڵێم بۆ وڵاتانی عێڕاق و تورکیا و ئێرانیش ڕاستە، ئەوانیش دوژمنی کوردن و بەردەوام هەوڵیان داوە بەدەستی کورد ناوماڵی کورد تێکبدەن. جا ئەگەر چاوێکی خێرا بگێڕینەوە بەمێژوودا دەبینین سەرەتای دروستبوونی یەکێتی بەسەرپەرشتی سوریا بوو وە بۆ ئامانجی لەدانی شۆڕشی کوردیی ئەوکات دامەزرا، پێشتریش جەلال تاڵەبانی و برایم ئەحمەد ناپاکیان لەشۆڕشی کورد کردو لەساڵی ٦٦ تەسلیم بە دەوڵەتی عێڕاقی دوژمن بونەوەو تاڕادەیەک شکستیان بەشۆڕشی کورد هێنا. دواتریش لە حەفتاکانەوە هەتا ساڵی ٩١ دەیان جار شەڕی ناوخۆو براکوژیان ئەنجامداو هیچ حیزبێکی کوردی نەما کە شەڕی لەگەڵ نەکەن. دواتریش دیسان لەساڵی ٩٤ تاکو ٩٨ شەڕێکی کوشندەی ناوخۆییان هەڵگیرساند کە تێیدا ٣٦ هەزار گەنجی کورد کوژران، کە هەڵگیرسێنەری ئەم شەڕە یەکێتی بوو چونکە لە هەڵبژاردنی پەرلەمان دۆڕاو پارتی دیموکڕاتی کوردستان ببوو بەهێزی یەکەم. دواتریش لەساڵی ٢٠٠٠ دیسان شەڕێکیتری خوێناوی براکوژییان لەگەڵ پەکەکە هەڵگیرساند، ڕاستی ئەگەر خیانەتەکانی یەکێتی بژمێرم سەدان لاپەڕەم پێویستە، بۆیە تەنها دواهەمین خیانەتی مەزنی یەکێتی بیردێنمەوە، کە ئەویش ١٦ی ئۆکتۆبەر بوو لە ٢٠١٧ کە خەنجەرێکی ژەهراوییان دا لە پشتی کوردو نیوەی خاکی کوردستانیان هەرزانفرۆشکرد، گەیشتە ئەوڕادەیەی کە ناویان نا لە یەکێتی نوسینگەی فرۆشتنی زەوی و زاری نیشتیمان.

ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ شەڕی ناوخۆی پێشوتری یەکێتی و پارتی تاڕادەیەک ئەوەی زامنی ڕاگرتنی شەڕی ناوخۆبوو ڕێککەوتنی ستراتیجی نێوان یەکێتی و پارتی بوو، بەڵام چەند هۆکارێک هەبوو کە بەهۆیانەوە رێککەوتننامەی ستراتیجیی پارتی دیموکراتی کوردستان و

یەكێتیی نیشتمانیی كوردستان كۆتایی هات.

یەكێتی خیانەتی لە پارتی كرد، بۆیە رێككەوتننامەكەی نێوانیان كۆتایی هاتووە. هەروەها لە٢٠١٨ فواد حوسێنی كاندیدی پارتی بۆ پۆستی سەرۆك كۆماری عێراق، بەهێزتربوو لە د. بەرهەم ساڵحی كاندیدی یەكێتی، بۆیە ئەوكاتەی ململانێیەكی توند هەبوو لەنێوان ئەم دوو كاندیدە بۆ وەرگرتنی پۆستی سەرۆككۆمار، ئەوسا یەكێتی هەوڵیدا بە هێرشكردنە سەر ژیانی تایبەتی فواد حوسێن و ویستی كەسایەتی بشكێنێت، هەروەها یەكێتییەكان ئەوكات وتیان هاوسەری فواد حوسێن جوولەكەیە و پرسیاری ئەوەیان دەكرد، كە "ئایا هاوو□ڵاتییانی عێراق قەبوڵ دەكەن خانمی یەكەمی و□ڵاتەكەیان جوولەكە بێت؟ ئەمە لەكاتێكدایە هاوسەری قوباد تاڵەبانی سەرۆكی ئێستای یەكێتی كچی ملیاردێرێكی جوولەكەیە و لایەنگرێكی سەرسەختی ئیسرائیلە.
ئەم هێرشانە تاڕادەیەك كاریگەری خراپیان هەبوو لەسەر كاندیدی پارتی، بەڵام لەئاستی جەماوەریی و سیاسیی یەكێتی گەڕایەوە دواوەو بەپێچەوانەوە ئاستی جەماوەریی و سیاسیی پارتی فراوانتر بوو.
خیانەتی یەكێتی لە پارتی، كە لە چەند بارێكدا ئەنجامی داوە، لەوانە، هاوكاریكردن و داواكردنی یەكێتی لە حكوومەتی عێراق بۆ بڕینی بەش□ بودجەی كوردستان. رادەستكردنی كەركووك بە میلیشیاكانی حەشدی شەعبی… هەستكردنی پارتی بەوەی بە بەردەوام بوون لە رێككەوتننامەی ستراتیجی، یەكێتی لەو تاوانانە پاك دەكاتەوە كە وەك "غەدرێكی سیاسی" لە بابەتی ڕیفراندۆم و كێشەی كەركووكدا كردی.
هەر كەسێك یاداشتەكانی سەركردە و بەرپرسە باڵاكانی یەكێتی خوێندبێتەوە، تێدەگات كە یەكێتی لەوەتەی دروست بووە ، هێزێك بووە دژی یاسا و دادپەروەری و حوكمی قانون بووە، چونكە وەك هێزێكی سەرلێشێواوی توندڕەوو چەپڕەوی سەر بە قوتابخانەی ستالین، بەكوشتن و تیرۆر و تۆقاندن حوكمی كردووە . بەشی زۆری ئەو تیرۆر و تۆقاندنەش یەكەمجار ئاراستەی ئەندامەكانی خۆی كردووە بۆ ئەوەی ملكەچی خۆیان بكات و چاوترسێنیان بكات . ئینجا ویستویانە سیاسەتی شەڕانگێزانەی خۆیان بە سەر حیزب و لایەنەكانی تردا بسەپێنن.
كوشتنی دەیان كادیر و سەركردەی یەكێتی و خەڵكی دیكە لە شاخ و شارەكان كە یەكێتی مەفرەزەی تایبەتی تیرۆری هەبوو ، پەڵەیەكی ڕەشن لە مێژووی خوێناوی ئەو حیزبەدا . مر□ق ت□نیا یاداشتەكانی نەوشیروان مستەفا و مەلا بەختیار بخوێنێتەوە تێدەگات مێژووی ئەو حیزبە چەند خوێناوییە و چەند پڕە لە شەرمەزاری .
لە دوای ڕاپەڕین و لە كاتی شەڕی ناوخۆشدا ، خەڵكی هەولێر و

ناوچەکانی تری بندەستی یەکێتی، حوکمی قەرەقۆشیانەی ئەو حیزبەیان هەر لە یاد ماوە کە کوشتن و تاڵان و بڕۆ وەکو ئاوخواردنەوە بووە بۆ چەکدار و بەرپرسانی ئەو حیزبە.
لە چەند ساڵی ڕابردووشدا ئیرهابەکی بێ وێنەیان بەرامبەر خەڵکی سلێمانی پەیڕەو کردووە و ئەوەی حیسابی بۆ ناکرێت دادگا و یاسایە .چونکە جیا لەو تاڵان و بڕۆ و قاچاخچیەتیەی لەدەروازە سنوورییەکانی سلێمانی دەکرێ کە هەر شەوێک بۆ یەکێک لە سەرانی خەفرۆشی شازدەی ئۆکتۆبەرە،
ڕۆژ نییە دەیان تاوانی کوشتن لەسنووری سلێمانی ڕوونەدات. کوشتنی کاوە گەرمیانی و ئامانج بابانی و لانەی خەزانی و پاسەوانە تایبەتەکەی مام جەلال و تەسلیم کردنەوەی مستەفا سەلیمی و کوشتنی خۆپێشاندەران و دواهەمینییان لەم مانگی ١١ی ٢٠٢١ بوو کە فەرماندەیەکی گەورە بە پلەی عەقید بەناوی موراد کانی کوردە لەلایەن جەللادەکانی باڤڵ تاڵەبانیی کوژرا، ئەمانەو دەیان تاوانی دیکە بەشێکن لە تیرۆر و تەقاندنەکانی تاقمە دەستەڵاتدارەکەی یەکێتی کە ئێستا لەسەر کەیسی حوکمدراوان موزایەدەیەکی پووچ و بێ مانا دەکەن.
مەکتەبی سیاسی یەکێتی تەنیا ناوێکی بێ دەسەڵاتە و بڕیاردەری یەکەم و کۆتایی سەرانی خاکفرۆشی شازدەی ئۆکتۆبەرن کە دڵنیاین ئەگەر واز لە سیاسەتی شەڕانگێزانەی خۆیان نەهێنن، یەکێتی بەرەو هەڵدێر و کارەساتی گەورە دەبەن. تەبعەن کە کەمێک لەخراپەکانی یەکێتی باس دەکەم، ئەوە بەو مانایە نییە، کە پارتی فریشتەیەو یەکێتی شەیتانە، ڕاستی هەردووک حیزب خراپن و خراپترن لەخراپیی، بەس لێرەدا باسەکەی من بەس لەسەر یەکێتی بوو.

ئومەد محەمەد فەرەج

ڕۆڵی ژن لەسەردەمە جیاوازەکاندا.. ڕەسوڵ بێسکێنی

بەتوێژینەوەی ورد لەڕۆژگاری ڕابردوو زۆر لایەنی شاراوەی مێژووی ڕووداوەکانمان بۆ دەردەکەوێ و ناوەرۆکی بابەتەکان زیاتر بۆمان ڕوون دەبێتەوە، یەکێك لەو بابەتانەی دەمانەوێ ئاماژەی بۆ بکەین دەربارەی ژن و کێشەکانی بەپێی سەردەمەکان، ئەو قۆناغانەی ژن پێیدا تێپەڕیوە، تەنانەت ئەفسانەکانی پێوەندیدار بەو بابەتانەوە پێویستە لێکۆڵینەوەی وردی لەسەربکرێ. دیارە سەردەمێك ژن هەم لەناو خێزان و هەم لەکۆمەڵگادا پایەکی بەرزی هەبووە، تەنانەت لەسەردەمێکدا مرۆڤ بۆ تەفسیرکردنی دیاردەسروشتیەکان پەنای بۆ پەرستنی ژن بردووەو پەیکەری بۆ دروست کردووە، ئەو قۆناغە بەکەلتوری ژنسالاری ناسراوە، ژن خاوەنی هێز و پیرۆزی بووە، ئەمەش بەهۆی قۆناغی پێشتر، کەمرۆڤ لەئەشکەوت و ڕاوشکارەوە، گەشەی کردو هەنگاوینا بەرەو شێوە ژیانی تازەو پێشکەوتوتر، وەکو چاندنی زەوی و کشتوکاڵکردن و ماڵیکردنی گیانداران و نیشتەجێبوونی لەشوێنێکی دیاریکراودا، ژن تێیدا ڕۆڵی سەرەکی و بەرچاوتری گێڕاوە، بەپێی لێکۆڵینەوەکان لەوە بەدواوە پێگەی ژنان لەپیاوان فراوانتربوو، چونکە لەئەرکی چاودێری و سەرپەرشتیکردن و بەڕێوەچوونی ژیان لەپیاوان لێهاتووتربوو، یان بابڵێم ئەرکی زیاتری کەوتە سەرشان،

بۆیە بەشێكی زۆر لەئەرك و بڕیارەكانی كۆمەڵگایان گرتەدەست، سەرەڕای ئەوەی پیاو زۆربەی لایەنەكانی ژیانی بەرزەفت كردووە، بەڵام لەهەندێك سەردەم و كۆمەڵگا و ناوچەی جیاوازدا هەوڵ و چالاكی لەكاردابووە، بۆ سەلماندنی ڕۆڵ و پێگەی ژن لەكۆمەڵگادا، وەكو پێگەی خوا ژنی خۆشەویستی و جوانی (عەشتار)ی میسۆپۆتامیا و خاتو خواوەند (انانا)ی سومەری و (ئەفرۆدێت)ی یۆنانی كۆن و (ڤینۆس)ی ڕۆمانی و (ئاناهیتا)ی ئێرانی و …هتد، مەبەستیان بووە ژن بۆ ڕووناكی (نوری) خوداكان بگێڕنەوە و هەوڵیانداوە توانای ژن لەئافراندنی مرۆڤدا، وەك سەرچاوەی ژیان و زاوزێ نیشانبدەن و بیخەنە خزمەت بەهێزی پێگەی ژنانەوە.

ئەم قۆناغە سەدان ساڵ درێژەی كێشاوە، بەڵام بەهۆی گۆڕانی بارودۆخی كۆمەڵایەتییەوە، ژن نەیتوانی تاسەر پارێزگاری لەبەهاكانی پێگەی خۆی بكا و پلەكەی خۆی لەدەست داوە، بەهۆی مامەڵەی خۆویستی پیاوان و سوودبینین لەبەهێزی جەستەیان، بەهۆی خوداوەندی دەستكرد و ئایینە ئاسمانییەكان، جێگایان بەژنان لەقكرد و دەسەڵاتی پیاو زیادی كرد، نەریتی پیاوسالاری بەدەركەوت و ژن پلەیەك كەوتنە دوای پیاوانەوە، ئیتر قۆناخ بەقۆناخ پێگەی كۆمەڵایەتی ژن هەم لەكۆمەڵگا و هەم لەخێزان و بنەماڵە دابەزی.
قۆناغی دواتر رەوتی گۆڕانكارییە كۆمەڵایەتییەكان بەقازانجی پیاو بووە و لەكۆمەڵگادا پلەی بەرزی بەدەست هێناوە، لەبەرامبەردا پێگەی ژن دابەزی و كەوتە دوای پیاوانەوە، دواتر گەیشتە قۆناغی چەوساندنەوە و سووكایەتی و زیندەبەچاڵ كردن. ئەم قۆناغە بۆ ماوەی هەزاران ساڵ بەردەوام بووەو پیاوان پارێزگاریان لەپلەی خۆیان كردووەو تائێستاش لەسەر هەمان ڕێچكە بەردەوامی هەیە. لەڕاستیدا ئەم بارودۆخە بۆ هیچ لایەنێك جێگای شانازی و سەركەوتن نییە، چونكە مرۆڤ بونەوەرێكی كۆمەڵایەتیە و بەتێكەڵاوی پێكەوە دەژین و تەواوكەری یەكترن، هەرچەند لەباری فیسیۆلۆژی و سایكۆلۆژییەوە لەیەكتری جیاوازبن، بەڵام لەكۆتاییدا هەردووكیان دوولایەنی بنیاتنەری مرۆڤایەتین.

گۆڕانكاریە كۆمەڵایەتیەكان لەبەردەوامی ڕۆژگاری ڕابردوو لەپێگەی ژندا ڕۆڵی بەرچاوی گێڕاوە، چیرۆكە ئەفسانەییەكان كەتاڕادەیەكی زۆر لەشێوەی ژیانی ڕاستەقینەی ئادەمیزاد نزیك بوون، بەرهەمی گۆڕانكارییە كۆمەڵایەتییەكان و بارودۆخی ژیانی رابردوو بەهەندێك زیادوكەم بەچینی داهاتووی سپاردووە، بێگومان ئەفسانەكان لەناوچەیەكەوە بۆ ناوچەیەكی دیكە جیاوازە، سەرەڕای ئەوەش داستانە

قارەمانێتیەکان و چیرۆکە راستەقینە و ئەویندارییەکانی مرۆق، هەر کامیان پلە و پێگەی ژن لەسەردەمی خۆیدا دیاری دەکات.

پێگەی ژن و ئایین

ئایینەکان بەگشتی و ئایینە ئاسمانییەکان بەتایبەتی زۆرترین جەماوەر و شوێنکەوتویان هەیە، دەربارەی مرۆق بەگشتی و ژن بەتایبەتی تێڕوانینی جیاوازیان هەیە، هەڵوێستی هەموو ئاینەکان سەبارەت بە ژن تاڕادەیەك وەکو یەك بووە، سەبارەت بەوەی تاکو ئێستاش لەچاخی پیاوسالاری داین، ئایینەکان ڕۆڵی بەرچاویان لە هێز و دەسەڵاتی پیاو گرێداوە بە هێزێکی میتافیزیکی خواییەوە.

ئاینی ئیسلام لەهەموو ئاینەکانی دیکە زیاتر ئاوڕی لەژن داوەتەوە، بێگومان لەسەردەمی خۆیدا ئاینی ئیسلام گەورەترین چاکسازی لە وڵاتی عەرەب و هەندێ لە وڵاتانی ئیسلامی کردووە، ئاینی ئیسلام یاساکانی چەندان ژنی بۆیەك پیاو قەدەغەن کرد و دایبەزاندە ئاستی چوار ژنی و گەورەترین گۆڕانکاری ئاینی، کومەڵایەتی … هتد پێکهێنا. بەڵام هەروەك دینەکانی دیکە لەسەرەتاوە پشتیوانی بەهێزی لەو سیستمە کۆمەڵایەتیەی پێش خۆی کرد، وەك: پێکهێنانی خێزان و ژیانی ژن و مێردایەتی، خاوەنداریەتی و کاروباری ئابوری هتد… بۆ پیاوان دیاری کردووە.

هەڵبەت دەبێ ئەوە لەبەرچاوبگرین سنوردارکردنی هەڵسوکەوتی مرۆق لەئاینەکاندا نەك بۆ ژنان، بەڵکو بۆ پیاوانیش لەزۆرێك لەو بوارانەی دیاریکراون، وەکو ژنان ئەوانیش دەگرێتەوە، چونکە بەبڕوای ئایینەکان لەناوئازادی رەهاو بێ سنوردا مرۆق بەهاوئاکاری شیاوی خۆی لە دەست دەدات.

ئایینەکانی دیکە لەدوای رینسانس لەبەرنامەی خۆیاندا چاکسازی دینیان ئەنجامداوە. ئاینی ئیسلام هەرچەندە ڕیفۆرمخوازە ئیسلامیەکان هەندێك گۆڕانکاریان دەربارەی کێشەی ژن کردووە، لەمەسەلەی تەڵاق و دەنگدان و هەندێك بواری تر، بەڵام سەبارەت بەحیجاب و میرات و هەندێ بواری تر نەگۆڕاوەو وەکو خۆی ماوەتەوە، لەلایەکی تر ئایینی ئیسلام ئەرك و بەڕێوەبردنی خێزانی بۆ پیاو وەکو ڕێز و بەرزی کەسایەتی ژن داناوە، لەگەڵ ئەوەشدا دەکرێ ژن هەمان ئەرك و بەڕێوەبەری هەبێ، ئایینی ئیسلام سەبارەت بەمافی ژنان بۆچوونی تایبەتی هەیە، دیارە ئەمەش بەپێی لێکدانەوەی هزری مرۆقی ئەم سەردەمە ژن زیانی لەم مامەڵەیە بەرکەوتووە، ئەوەش پێویستی زیاتر بەڕوون کردنەوە هەیە، بۆ زیاتر ئاشناکردنی خەڵك بەکێشەی ژن و گەیشتن بەزیاتری مافەکانیان.

رزگارکردنی ژن لە□لایەن ئیسلامەوە

ئایینی ئیسلام وەك ئاماژەمان پێدا لەسەرەتای هاتنیدا گۆڕانگاری و چاکسازی زۆری لەکێشەی ژنداکردووە، ئەوەی جێگای سەرنجە ئایینی ئیسلام جەختی لەسەر دەکاتەوە پێش پەیدابوونی ئیسلام ژنان زیندەبەچاڵ دەکران، بەڵام ئیسلام هات و ئەو دیاردەیەی نەهێشت، لەڕاستیدا ناکرێ ئەم دیاردەیە گشتی بووبێت، دەشێت ئەو مامەڵە توندوتیژ و زیندەبەچاڵ کردنە، نەریتی تایبەتی کۆمەڵگای عەرەب یابەشێکی بووبێت، ئەگینا هیچ ڕێی تێناچێت کۆمەڵگایەك هەموو ژنەکانیان بکوژن و تەنیا پیاو بمێنێتەوە، ئەی کەوایە لەدایك بوون و بەردەوامی ڕەچەڵەکی مر□ق لەکام سەرچاوەبووە، بەتایبەت لەسەرەتای هاتنی ئیسلام ڕووبەری دەسەڵاتی ئیسلام لەسنوورێکی کەم دابووە و تەنیا شاری مەککە و مەدینەی دەگرتەوە، لەو سەردەمەشدا (تاڵانکاری) و (الغزو) پێکھێنەری کەلتوری عەرەبی بووە و مر□قی عەرەبی بەسروشتی خۆی تاڵانکاری بەڕێگایەکی ڕەوا و سەربەرزانە بۆ رزق و بژێوی زانیوە و دەستکەوتەکانیشی لە زیندە و مردە بەڕەوا زانیوە .

لەلایەکی تر پێش ئەو سەردەمەی ئیسلام ناوی ناوە (سەردەمی جاهیلی و زیندەبەچاڵ کردنی ژن)، بەزیاتر لەهەزارساڵ پێش ئیسلام لەسەردەمی فیرعەونەکاندا لەمیسر خاتوو(نەفرتیتی) بەهێزترین و ناودارترین ئافرەتی ئەو سەردەمە، فیرعەونی میسر لەژێر کاریگەری ئەودا ئایینی یەکتاپەرستی ڕاگەیاند، ئەمەش بەوەرچەرخانێکی گرنگ دادەنرێت، ژنێك بتوانێ بەدی بێنێ، هەروەها لە یەمەنی پاڵ مەککە و مەدینەش بەلقیس شاژنێکی بەهێزبووە و ئێستاش پاشماوە شوێنەوارییەکانی شارستانیەتی شانشینەکەی نیشانەی بەهێزی ئەو دەردەخات.

سەرەڕای ئەوەش هەزارساڵ پیش ئیسلام،لەبابل نەبوخەزنەسر لەبەرخاتری ژنە خۆشەویستەکەی سەرسوڕهینترین باخچەی دروستکردووە، کەتائێستاش بەباخچە هەلواسرەواکانی بابل ناسراون.

بێگومان دەبێت ئیسلام مەبەستی لەجاهل خێڵە عەرەبەکانی مەککەو مەدینە بووبێت، ئەگینا چۆن دەگونجێت بەبنیاتنەرانی ئەهرامەکان و تەختی بەڵقیس و باخچە هەڵواسراوەکانی بابل و چەندانی تر، بڵێ جاهیل و بەسەردەمی تاڵانکاری و شەڕوشۆڕ و کوشتارەکانی عەرەب بڵێ سەردەمی پێشکەوتن و شارستانیەت.

ڕەسوڵ بۆسکێنی

های لەمن شەرواڵە..
عەبدولڕەحمان فەرهادی

شەرواڵەکەم دوو سێ پینەی پێوە بوو، چوار ساڵ بوو ڕۆژانە بە قوتابخانە هەر ئەوەم لە پێ هەڵدەکێشا، زۆرجاران کە مامۆستاکان بە وەرامی پرسیاران هەڵیاندەستاندم، هەوڵم دەدا بە هەردوو دەستم پینەکانی سەر چۆکی شەرواڵەکەم وەشێرم. منداڵی خواپێداوەکان گەر ناچار نەبان نەیاندەدواندم، لەبەر ئەوەی لە زۆربەی قوتابییان ژیرتر و هۆشیارتر بووم، پێش چوونە مەکتەب لە مزگەوت سەرەدەرەی خوێندەواری و پەروەردەیەکی ئایینیم هەبوو، لە دووی سەرەتایی نامیلکە چیڕۆکی پیاوە بچکۆڵەکە ی فەرەیدوون عەلی ئەمین م خوێندەوە، پێموایە ئەمە یەکەم کتێب بوو لە ژیانم خوێندبێتمەوە، پاشتر هەر لە قۆناغی سەرەتاییم، ڕشتەی مرواری و ئەمیر ئەرسەلان و بەرهەمەکانی کاکەی فەلاح و عومەر عەبدلڕەحیم و ع. ع. شەونم و کەریم شارەزا م خوێندنەوە. ڕۆژێکیان مامۆستا نادر حەسەن یادی بەخێر کە لە سێی سەرەتایی وانەی خوێندنی کوردیی پێدەگوتین، دەقە شیعرێکی کەریم شارەزای هەر لە کتێبەکە بۆ خوێندینەوە، کە ئێستایش سەرلەبەریم لەبەرکردووە، شیعرەکە ئەمە بوو:

“میللەت کە هاتە مەیدانی ژیان
بەرزەکاتەوە ئاڵای تێکۆشان
ئاڵای ئازادی و بەرزیی وڵاتی
دروشمی ڕێگەی هەوڵ و خەباتی
… تاد.”

پاشان، داوای کرد کێ دەتوانێ وەکوو من بە ڕەوانی بیخوێنێتەوە، یەکەوسەر دەستم بڵند کرد جوان و پوختە خوێندمەوە، کە لێبوومەوە چەپڵەیەکی قایمیان بۆ لێدام، مامۆستا نادر گوتی ئافەرین، کتومت وەکوو منت خوێندەوە، پاشان داوای کرد بۆ سبیانێ دەبێ شیعرەکە کە هەشت جۆتدێڕی بوو ڕەوان بکەین، من لە ڕەوانکردنی شیعران ئازا بووم و حەزیشم لە شیعر بوو، بۆیە بەلامەوە کارێکی گران نەبوو، سبەینێ کە هاتینەوە، یەکە یەکە قوتابییانی هەڵدەستان و شیعرەکەی پێ دەگوتن، لەمن بترازێ شتاقە قوتابی سەرلەبەری ڕەوان نەکردبوو،

ئەو ڕۆژە دیسانەوە چەپڵەیەکی حێلم بۆ لێدرا. قوتابییە پۆشتە گیرفان پڕەکان ئیرەییان پێ دەبردم، ئی وایان تێدابوو جارجارە گاڵتەی پێ دەکردم یان هەبوون شەڕیان دەفرۆشتمێ، بەڵام من گران و سەنگین، پەروەردەی باب و حوجرەی مزگەوت بووم و وەک پیاوێک دەڕەفتاریم، منداڵە دەوڵەمەندەکان بەشێکیان تورکومانی کۆڵانە خۆشەکانی ئەودیو سینەما سەڵاحەددین بوون، کە ئەوێ بە ناوقەسران دەناسرا، زۆرجاران بەناچاری بۆ شیکاری پرسیارەکانی ژمارە و پێوان، دەهاتنە لام و سوودیان لێ دەبینیم. ڕۆژێکیان لە وانەی دووەم، کە وانەی مامۆستا عەبدوڵڵا شەفیع مان هەبوو (کۆمەڵا یەتی)، بەڕێو□ بەری قوتابخانە مامۆستا جەمال مەجید عەزیز لەگەڵ مامۆستا ئەسوەد بەژوور کەوتن، مامۆستا عەبدوڵڵا ی کۆمەڵا یەتی لەگەڵ قوتابییان یەکجار توندوتیژ بوو، لەختوخۆڕا بە داران وەرماندەگەڕا یێ، بە سەتان قوتابیی لاتوپات و زیرەک لەترسی ئەو مامۆستایە قوتابخانەیان بەجێهێشت و ببڕای ببڕ توخنی خوێندن نەکەوتنەوە. کە بەڕێو□ بەر و یاریدەدەرەکەی هاتنە ژوورەوە و ئەو ماوەیەی لەکنمان مانەوە، هەناسەی ئۆخەیمان هەڵدەکێشا و خەنی بووین تا کاتی دەرسەکەمان لێ بڕوات، ئەوان بۆ ئەوە هاتنە ژوورێ تا ناوی قوتابییە هەژار و نەدار و باب مردووەکان، یان بڵێین هێتیمەکان بنووسن و پێیان گوتین دەمانەوێ بۆ هەریەکە لەوان سەرو پارچە قوماشێکیان بدەینێ، ئەو□ بوو یەکە یەکە لێیان دەپرسین باوکتان چ کارەیە؟ کە نۆرە گەیشتە من گوتم من کوڕە مەلام، مامۆستا ئەسوەد بابی منی دەناسی، گوتی کوڕێ من ئەتۆ دانیشە، بەدڵ حەزم دەکرد منیش قوماشەکەم بدرێتێ، کەچی لەگەڵ منداڵە نەداران ناونووس نەکرام. سەلیم ی هاوپۆلم کە لە تەنیشتم دادەنیشت، بابی ڕاوچی بوو پێیان دەگوت سەلیم ڕەشید کێشکەکوژ، ناونووس کراو ڕۆژی دواتر شەش گەز قوماشی شینی درایێ، ئەوانەی قوماشیان درایێ پێشیان گوتن دەبێ لەبەرتان ببینین، سەلیم کە حەزی لە کەشخەیی بوو، کەچی کورتەک و جلوبەرگی هەمووی جینگوڕ بوون. هەفتەی دواتر مامۆستا ڕابەرەکانی پۆل لە قوتابییەکانیان دەپرسییەوە ئاخۆ قوماشتان درووی□و□ یان نا! ئادەی بزانین کردۆتتە چی؟ یەکە یەکە بە قوتابییەکاندا دەهاتن بزانن قوماشەکانیان بە دروواوی پۆشیوە یان نا! لە سەلیمی مام ڕەشیدی کێشکەکوژ بترازی□، ئ□وانی دی هەموویان کردبوویانە شەرواڵ و لەبەریاندابوو، دایکی سەلیم چووبوو قوماشی دابووە مامۆژنێکی بەرگدرووی، مامۆژنە بە سەلیمی گوتبوو: کوڕێ من ئەتۆ شەرواڵت هەن، با ئەم قوماشە جوانەت بۆ بکەم بە دوو پانتۆڕ و وەک ئەفەندیان جوان بیت، سەلیم کە قەت خۆی بە قوون و پانتۆڕەوە نەبینیبوو، بە پێشنیازەکەی مامۆژن ڕازی ببوو. ئەو ڕۆژە لە سەلیم و یەک دووانێک

بترازێ لە قوتابخانەکە کەسی دی پاتۆڕی لەبەر نەبوو. مامۆستای ڕابەر کە گەیشتە سەر تەوقی سەری سەلیم، لێی پرسی: هەتیوە قوماشەکەت کردووە بە چی؟ سەلیم قیت بۆوە گوتی: مامۆستا، ئەوەش پانتۆڕەکەم. ئەو وەختە جگە لە ئەفەندی و مامۆستا و مەئموورانی حکوومەت، کێ پانتۆڕی هەبوو؟ مامۆستای ڕابەر پانتۆڕ لەبەرکردنەکەی سەلیمی پێ قووت نەچوو، تا هێزی تێدابوو زللەیەکی خێواندە بناگوێی سەلیم، زللەکەی شرقەی وەک دەمانچە هات. مامۆستای ڕابەر لەبەر خۆیەوە دەیگوت: خوێڕی، بۆم بووە بە ئەفەندی، پانتۆڕی لەبەر دەکات. سەلیم لەڕووی دەروونییەوە مانگێک زیاتر نەهاتەوە سەرەخۆی.
سەلیم کە قۆناغی سەرەتایی پێ نەقەتێنرا، ئێستا شەروا□□ب□رێکی کەشخە و مەعلانە، دوکانی کەمالیاتی لە بازاڕی کووران هەیە، کە دەمبینێت دەڵێ: ئێ خۆ من داوای قوماشم نەکردبوو، خۆیان دامیانێ و نەشیانگوت ئیللا دەبی بیکەی بە شەرواڵ.
منیش دەیڵێمێ: های لە سەلیم شەرواڵێ.
بەرسقم دەداتەوە: های لەمن شەرواڵێ!

بۆ خوێندنەوەی بابت□کانی تری نووسەر کلیکی ئێر□ بکەن..

بەشی یەکەم..

بەشی دووەم..

کورتە چیرۆک/ نەوەی نوێ.. گۆران سەباح

چاوەڕێی گرنگترین دیمانە بوو.
کتێبەکەی پێوەدا. خستییەوە ناو کۆڵەپشتی. سەری دەبە ئاوەکەی کردەوە، قومێکی لێ دا. مۆبایلەکەی کردەوە، نەیتوانی بڕیار بدات کامە ئاپ بکاتەوە. دایخستەوە. کتێبەکەی دەرهێناوە و کردییەوە.
لاپەڕە هەشتا و هەشتی دەخوێندەوە: “یەکێک لە بنەما سەرەکییەکانی ئینتیما خزمەتکردنی وڵاتە . . .”
پێنج دەقیقەی تر، کتێبەکەی پێوەداوە و خستییەوە ناو کۆڵەپشتی□ک□ی و قومێکی تری ئاو خواردەوە و مۆبایلەکەی کردەوە و هیچ ئاپێکی

نەکردەوە.
بۆ جاری نۆیەم سەیرێکی دەوروبەری کرد: هەر لا دیوارێک ڕەنگێکی تەخ بوو: سوور، شین، زەرد. لەگەڵ ڕەنگی نێو تابلۆ ئەوروپییە گرانبەهاکان دەهاتەوە، لەگەڵ ڕەنگی لۆگۆی کۆمپانیاکەش. گۆرانی (ئاڵای سپی)ی دایدە. تاخم قەنەفەیەکی سپی چەرم ئیتاڵی، فەرشێکی سپی سپی سەفاقیە.
ویستی کتێبەکەی دەر بێنێتەوە. لەباتیان چوو لە سکرتێرەکەی پرسی. لچ ئەستووری ڕوومەت خڕ، جاری یەکەم وەڵامی پرسیارەکەی نەداوە.
دووبارەی کردەوە: "لەمێژە چاوەڕێ دەکەم، دیمانەکەم چی لێهاتەوە؟"
"عربی عینی."
سەیرێکی کرد و چوو لە شوێنی خۆی دانیشتەوە. هەرچەندە لە سیڤییەکەی نووسیبووی عەرەبی دەزانێت، بەس نەیتوانی قسەی پێ بکات.
کتێبەکەی دەرهێناوە. لاپەڕە ٩٠: "تاک دەبێ ئاگای لە مێژووی وڵاتەکەی بێ؛ ئەگەر مێژووەکەی نەزانێت، چۆن بیناسێت، ئەگەر نەیناسێت، چۆن ئینتیمای بۆ دروست دەبێت؟"
سکرتێرەکە پێی گوت، "تفضل." بە پەلە کتێبەکەی خستەوە شوێنی خۆی و قومێکی تر ئاوی خواردەوە و مۆبایلەکەی خستە ناو گیرفانی.
ژووری بەڕێوەبەر زێتر بە ژووری هوتێلێکی حەفت ئەستێرەیی دەچوو، نەک نووسینگەی کار. بەرامبەری دانیشت، دڵی خێرا لێی دەدا، دەستیشی ئارەقەی کردبوو.
"چەند زمان دەزانی؟"
سوور هەڵگەڕا، چاوەڕێی نەدەکرد ئەوە پرسیاری یەکەم بێت. چوار زمانی نووسیبوو لەسەر سیڤییەکەی.
"کوردییەکەم زۆر باشە. عەرەبی و ئینگلیزی و فارسیش تێدەگەم."
بەڕێوەبەر کردییە عەرەبی.
وای دەزانی گوێزی بۆ دەتە ژماردن. کردییە ئینگلیزی. هەر خراپتر. باش بوو بەڕێوەبەر فارسی نەدەزانی، ئەگەر نا لەوێ لەشەرمان لەخۆ دەچوو.
"خیبرەت هەیە لە عالەمی ڕێکلام؟"
"بەڵێ، پەیجێکی سۆشیاڵ میدیا بەڕێوە دەبەم."
" پەیجەکە چییە ناوی؟"
دەمی تەک ئاڵا، تەنگاو بوو، هەندەی نەمابوو بخنکێ.
"چ بەرنامەیەکی دیزاین دەزانی؟"
ئارەقەی کرد. لەسەر سیڤییەکەی نووسیبووی بەرنامەی (ئین دیزاین) دەزانێت.
"جەنابت بە غەڵەت لە سیڤی فەهمت کردییە."
سەری لە بەر خۆی نا و نوتقی گیرا.

لە ناو پاس، پرسیارەکان لە مێشکی دەزرینگانەوە. بەڕێوەبەر بە چەند قسەیەک ئازاری دا. "باشە جامیعەت تەواو کردییە، قسم میدیا، ئەوجە نازانی دیزاین بکەی، یعنی شلۆن عەرەبی نازانی، شلۆن شت دەنووسی لەسەر سیقی و واقیع شتەکی موختەلیفە؟"
لای هەمەی زەرد دابەزی و بە پێیان چۆوە ماڵ. نانی نیوەڕۆی نەخوارد. لە ژوورەکەی نەهاتە دەرەوە. لەگەڵ بانگی مەغریب، دایکی لێی بەژوور کەوت.
"ئەوە چییە کوڕم؟"
کتێبەکەی کردبووە سەت پارچە. هەر پارچەی کەوتبووە لایەک. چەند ئەیفۆڕێکی بە دیوارەوە هەڵواسیبوو. لەسەر هەر ئەیفۆڕێک، بە ماجیکی سوور ڕستەیەکی بە گەورەیی نووسیبوو:
"ئینتیما واتە فێربوونی عەرەبی."
"گوو بە مێژوو."
"ئینتیما واتە زانینی دیزاین."
"ئینتیما واتە ڕەکلام."
"ئینتیما . . ."

کورد و شوێنەوار.. جواد خەلیل

(دەربارەی شوێنەوارناسیی لای کورد و ئەزموونی تەها باقر)

هەموو ئەوانەی سەروکاریان لەگەڵ شوێنەوار و مێژوودا هەیە، بەتایبەتی مێژووی کۆنی جیهان و شارستانییە دێرینەکانی دۆڵی دووئاوان و نیل، ئاشنایەتیان لەگەڵ ناوی (تەها باقر)دا هەیە و دەزانن لە هەمبەر چ گەوهەرێکی درەوشاوە و بەنرخی جیهانی شوێنەواردا وەستاون.

تەها باقر (١٩١٢-١٩٨٤) بە گەورەترین و تایبەتترین شوێنەوارناس و مێژوونووس دادەنرێت لە مێژووی عێراقدا، ئاخر دەستکەوت و دۆزینەوەکانی ئەو ئەمەندە زۆرن، لە ژماردن نایەن! ئەو جگە لەوەی شوێنەوارناس و مێژونوس بوو، توانایەکی سەرسوڕهێنەریشی هەبوو لە فێربوونی زمانانی کۆن و نوێی جیهاندا، لەوانە: ئینگلیزی و فەڕەنسی و ئەڵمانی و ئەکەدی و ئارامی و سۆمەری.

لە بابل گەورەبوو، لە فەلەستین و لوبنان و ئەمریکا خوێندبووی، ئەوەندە بەباشی زمانی شارستانیەتە کۆنەکان فێربوو، کاتێک “داستانی گلگامەش”ی لە ئەکەدییەوە کرد بە عەرەبی، زۆرێک پێیان وابوو مەحاڵی ئەنجامداوە! ئەو هەر بەمەوە نەوەستا و کنەو پشکنینی بە زۆرێک لە شوێنەوارە دێرینەکانی عێراق کرد و دەرئەنجام یاسای ئەشنونای دۆزییەوە، ئەمە بێجگە لە کردنەوەی کۆدی تابلۆ بابلییەکان و دۆزینەوەی شاری شادوبومی سۆمەری و وەرگێڕانی کتێبە دانسقەکانی مێژوو لە زمانی یەکەمەوە !

تەنها باقر هیچ بابەتێکی دەربارەی مێژووی کۆن نەدەنووسی، ئەگەر بەڵگە و پاڵپشتی دروستی مێژوویی لەگەڵدا نەبووایە.
بە نموونە یەکێک لە کتێبەکانی: (پێشەکییەک دەربارەی مێژووی شارستانیەتە کۆنەکان) هەندە تەژی لە بەڵگە و زانستیانە نووسیوە، کە زۆرینەی مێژونوسان و شوێنەوارناسان، جگە لەوەی بە گرنگترین کتێبی بواری مێژووی شارستانیەتە کۆنەکانی دادەنێن، لەو بڕوایەشدان هیچ کتێبێکی دیکە نیە لەو بوارەدا، گەیشتبێتە ئاستی ئەو!

شوێنەوارناسیی لایکورد

ئەو شوێنەی ئەمڕۆ ئێمەی کوردی لەسەر دەژین، پێش چەند هەزار ساڵێک شارستانیەتی گەورەی تێدا دەرکەوتووە و پەیوەندییەکی پتەویشی بە شارستانیەتی دۆڵی دووئاوانەوە هەبووە.
پرسیار لێرەدا ئەوەیە کە بۆچی ئێمە لە چەند ڕاڤە و زانیارییەکی سەرەتایی زیاتر، هیچی ئەوتۆ لەبارەی ئەو شارستانیەتانەوە نازانین؟! وەڵامی ئێمە ئەگەر چەند هۆکارێکیش بێت، بێگومان گرنگترین و یەکەمین هۆکاریان نەبوونی شوێنەوارناسێکی پسپۆڕ و زمانزانی وەک تەها باقرە لە نێو کورد-دا، شوێنەوارناسەکانی ئێمە زیاتر لە مێژوونوسەوە نزیکن وەک لە شوێنەوارناس! زۆرجار کە کتێبی شوێنەوارناسانی کورد دەخوێنمەوە، وای دادەنێم مێژونوسێک نووسیبێتی، چون ئەوانیش هەروەک مێژونوس هەندەی پشت بە سەرچاوەی نووسراو دەبەستن، نیو هێندە کنە و پشکنینی ڕاستەقینە ئەنجام نادەن و ئەوەی دەیکەن زیاتر شێواندنی حەقیقەتە مێژووییەکانە.
ئاخر کنە و پشکنین ئەگەر پشتئەستور نەبێ بە پاشخانێکی مەعریفی فراوان و زەخیرەیەکی گەورەی زمانیی و پاڵپشتییەکی بەهێزی دەوڵەت، هەرچەندە بە ڕووکەش دەسەزانە دیاربێ، دواجار هەر دەبێتە کارێکی سەتحی و لاواز و زیان بە ڕێڕەوی ڕاستەقینەی دۆزینەوەکانیش دەگەیەنێت.

کێشەیەکی دیکە کە بەرەکی "شوێنەوارناسیی کوردیی" گرتووە، پێدانی پۆست و بەرپرسیارێتی شوێنەوارییە بە کەسانێک کە هیچ لە بارەی ئەلفوبێی شوێنەوارەوە نازانن. زۆرینەی ئەوانەی کراونەتە بەرپرسی بەڕێوەبەرایەتییەکانی شوێنەوار، نەک هەر وەکو تەها باقر زمانانی دێرین نازانن، نەک هیچ لە کنە و پشکنین و ڕێکارەکانی نەژێنکردنەوەی شوێنەوار نازانن، نەک جگە لە کوردی هیچ زمانێکی تر نازانن، بەڵکو زۆریان هەر ناشزانن شوێنەوار چییە و بۆچی گرنگە و ئیشی شوێنەوارناس چییە! بەڕێوەبەرایەتییەکانی شوێنەوار تەنها بۆ ئەوە هەن حیزبی کوردی وەک دیارییەک و پاداشتێک بیداتە کادیر و ئەندامە هیچ نەزانەکانی خۆی، تا گلەیی ئەوە نەکەن کە خەباتی شاخیان بەفیڕۆ چووە و پاداشت نەکراون. حیزب بۆ کادیرە ماندووەکانی خۆی دەڵێت:(خەباتت کردووە ئازیزم؟ پێشمەرگە بووی بەو شاخ و داخەوە؟ دەی پیرۆزت بێ پلە نوێیەکەت، ئەوە کرای بە بەرپرسی شوێنەوار).

ئێمە ئاوها حکومڕانیی دەکەین، ئا بەم شێوەیە لە هونەری ئیدارەدان گەیشتووین. ئەوە بۆیە ڕۆژ بە ڕۆژ وێرانتر دەبین، ڕۆژ لە دوای ڕۆژ زیاتر لە شارستانییەت دادەبڕێین. ئێمە بەم عەقڵییەتی ئیدارەدانەوە، بەم ئەزموونە شکستخواردووەوە، نەک تەنها ئەستا و دواڕۆژی نەتەوەیەک ناشرین و وێران دەکەین، بەڵکو ڕابردوویشی دەسڕینەوە و یەک بە یەکی شوێنەوارەکان لە سەر دەستی کادیر و ئەندامە خۆبەشتزانەکانی حیزب، دەکەین بە کەلاوە!

جواد خەلیل

کورد وەک میللەتێکی دیل و کۆیلە.. کاروان حەسەن

لەمابەینی کڵاو سوور و کڵاو ڕەش
پەرێشان و دیارن میسلی گای بەش

حاجی قادری کۆیی

کورد میللەتێکی دیل و کۆیلەی ژێردەستی دوژمن، لەوەتەی هەیە ژێر دەست بووە و هەمیشە گوێڕایەڵی بێگانە و دوژمن و ناحەزان بووە، ئەگەرچی جارجار توانیویەتی لەسنوری میرنشین، هەرێم، حکوومەت چەند ناوچەیەک بەڕێوە ببات. بەڵام دواجار بەویستی بێگانە و لەژێر فشاری حکوومەتە سنورییەکانی دەوروبەری و دەستی ڕەشی پیسی ناوخۆ بەرەو هەڵدێر چووەو هاتەتەوە خانەی سفر. لەدێر زەمانەوە دوژمن توانیویەتی ئەو دەستەڕەشە پیسەی ناوخۆ بکڕێ و دەستەمۆی بکا بۆ مەرام و نیازە گڵاوەکانی خۆی هەرکاتێکیش کورد بەرەو بەهێز بوون چوبێ و بێنیازی بەدیهێنانی مافەکانی بووبێ ئەوا دەستی لەرزۆکی ناوخۆ زۆر بێ بەزەییانە و دوور لەبەها مرۆڤایەتییەکان لەخزمەت دوژمن وەستاوە بۆ نەهاتنەدی ئامانج و مافەکانی میللەتی کورد ئەگەرچی ئەمانە بەڕەچەڵەک کوردیشن ! بەڵام لەئەرک و ئەخلاق و بنەما نەتەوەییەکانی خۆیان لایانداوە و لەپێناو چەند پاداشتێکی کاتی میللەت و گەل و نەتەوە و خاکی خۆیان هەراجی دەستی دوژمن کردووە.

لێرەوە دێینە سەرباسی هەندێ شیعری شاعیران لەبارەی ئەو دەستە ڕەش چەکنە ناوخۆییە و بە چاوخشاندنێک شتێکی لێ هەڵدەکڕێنین، بەهیوای سوود وەرگرتن .

حاجی قادری کۆیی (١٨١٧- ١٨٩٧) لە دیوانەکەیدا کە پڕیەتی لە پەند و ئامۆژگاری و وانە، لەچەند شوێنێک باس لەیەکڕیزی و ناتەبایی و بێ دەوڵەتی و دەستی پیسی ناوخۆ دەکات و لەهەموو ئەو دێڕانەشدا ئامۆژگاریمان دەکات کە خزمەتی وڵات، نیشتمان، نەتەوە بکەین و بەیەکڕیزی و یەکگرتووی دەتوانین مافەکانمان بەدەست بێنین ئەوەتا دەڵێ:

هەتا وەک ئاگری بن کان لەگەڵ یەک
ئەگەر تۆفان بۆ لەشکرتان بەپووشێک

لەدوو دێڕی تردا حاجی زۆر بەڕاستی دەدوێ و ئەوەمان پێ دەڵێ ئەگەر یەکگر و تەبا و یەکگرتوو بین، دەتوانین جیهان بگرن و ببن بە خاوەنی دەوڵەت، هەروەک دەڵێ:

کوردی ئەمە نەزان و پاشکەوتن
پێکەوە پووش و ئاگر و نەوتن
بە ئەگەر دەستی یەکتری بگرن
وەک سکەندەر جیهان هەموو دەگرن

حاجی ناوەستێ و دەڵێ دەستی میللەت دەگرم تاکو ڕێگای ڕاست دەدۆزنەوە . بەڵام مخابن حاجی ئەوە (١٢٤) ساڵە مردووە هێشتا قسەکانمان بەهەند وەرنەگرتووە مخابن.
لەدێڕێکی تردا دەڵێ:

تاڕێک نەکەون قەبیلی ئەکراد
هەروا دەبنە خەراپە ئاباد

حاجی قادری کۆیی باش لەوەگەیشتبوو کەکورد خۆخۆر و دەست خۆرەی بێگانەن و هەریەکەیان بەلایەکدا ڕۆیشتوون و هەرلایەنێک لەدژی ئەوی تر بوونەتە دارە دەستە و دەسکەلای بێگانە، دوژمن چۆنی بوێ وای لێدەخۆڕێ لەدژی براکانی تری مەبەست کورد بەکورد کوشتن و شەڕی براکانە کەئامانجی دوژمن ئەوەیە کورد بەکورد بکوژێ و لەدژی یەک هاریان بکات ئەوەتا تاکو ئێستاشی لەگەڵدابێ کوردی نەگبەت هەر لایەنێک لەدژی ئەوی تر پاڵپشت و مەیتەری دەوڵەتێکە لەدەوڵەتانی هاوسنور .حاجی قادر زۆر جوان وتوویەتی :

لەما بەینی کڵاو سوور و کڵاو ڕەش
پەرێشان و دیارن میسلی گای بەش

کەلێرەدا حاجی مەبەستی لەکڵاو سوور تورکە عوسمانییەکانە چونکە فەسی سووریان لەسەربوو ، کڵاو ڕەشیش مەبەستی لەئێرانییە قاجارییەکان بوو کەفەسی ڕەشیان لەسەربوو..

کاروان حەسەن ٢٠٢١/١٢/٢
هەولێر

کتێب/ برایەتی.. نەژاد عزیز سورمێ

- ن□ژاد عزیز سورمێ
-" برای□تی" ی□ک□مین ڕۆژنامەی ڕۆژانە لە مێژووی ڕۆژنامەگەریی کوردی دا لێکۆڵینەوە و بیبلۆگرافیا
– بەرگ: نووسەر خۆی
– دیزاین: کاروان محەمەد سینۆ
– چاپی یەکەم1991چاپخانەی خەبات هەروەها وەکات لە گۆڤاری)یەکگرتن(کە لە دانیمارك) دەردەچوو ، لە هەمان ساڵدا چاپی دووهەم1997چاپخانەی وەزارهتی پەروەردە – هەولێر
– چاپی سێیهم 2021 بڵاوکردنەوەی (ڕۆژنامەی خەبات)
– ژمارەی سپاردنی لە بەڕێوەبەرایەتی گشتیی کتێبخانەکانی هەرێمی کوردستان 861 ساڵی 2021.

[بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێر□ بکەن..]

بۆ خوێندنەوەی با بەتەکانی تری نووسەر کلیکی ئێر□ بکەن..

ب[□شی یەکەم..]

[بەشی دووەم..]

وەڵامێک لە نەخۆشخانەوە بۆ ئیدریس کەریم ناوێک.. ستیڤان

شەمزینی

تا ساحێب ماڵ دزی گرت، دز خاوەن ماڵی گرت

ئەمڕۆ کە هاوکات بە دەردی شێرپەنجە و کۆرۆناوە دەناڵێنم، هاوڕێیەکم ئاگاداری کردم کە بابایەک بەناوی ئیدریس کەریم، بابەتێکی هەڵپەڕکاندووە گوایە من شیعرێکی بەڕێز کاوە عوسمانم کۆپی کردووە و لە بەتەی شیعرێکی تردا بەناوی خۆمەوە دامەشتەتەوە.

بەڵام من لێرە سەرنجی خوێنەر و ئیدریس بۆ چەند خاڵێک رادەکێشم:

یەکەم: ئەو قەسیدەیەی من لە هاوینی ساڵی 2018دا لە نەخۆشخانەی گلیاد ئاینس نووسراوە و واتە لانیکەم بە سێ ساڵ و سێ مانگ بەر لە دووبارە بڵاوکردنەوەی لە سایتی بەڕێزی دەنگەکان دەگەڕێتەوە.

دووەم: بۆ سەلماندنی راستی لای سەرەوە، ئەم قەسیدەیە لە دیوانی “وەرزە سەوزەکانی ئەوین” کە هەر ساڵی 2018 چاپ و بڵاوکراوەتەوە، چاپ بووە.

سێیەم: لەگەڵ ئەم بابەتە فایلی پی دی ئێفی دیوانەکە و چەند وێنەیەکی مەراسیمی بڵاوکردنەوە هاوپێچ دەکەین و داوا لە سایتی دەنگەکان دەکەین هەموو وێنەکان و فایلە پی دی ئێفەکە بڵاوبکاتەوە.

چوارەم: ئەمە نامانەوێت کاک کاوە بە دزی ئەدەبی تۆمەتبار بکەین، بەڵام بە هەقیقەت نە کاک کاوە لەو ئاستەیە من شتی لێ بدزم، نە تێکستەکەی ئەو پێشی ئەوەی منە تا بیسەلمێنێ من لەوم دزیوە، چۆن دەکرێت تێکستێک سێ ساڵ و سێ مانگ پێشتر بدزرێت؟ ئەی بە پێچەوانەکەی راست نەبێت؟.

پێنجەم: ئەگەر ئیدریس کەریم کە وای بۆ دەچم ناوێکی فەیک بێت بە نووسینێکی تر داوای لێبوردن نەکات ئەوا دادگای لێ دەگرم، ئەگەر ئەوەشی نەکرد پێویستە سایتی دەنگەکان بابەتەکەی بسڕێتەوە و هیچ جارێکی تر بابەتی بڵاو نەکاتەوە.

شەشەم: ماوەی بیست و سێ رۆژە من نەشتەرگەریم کردبوو بە هەڵدانەوەی کاسەسەرم و هاوکات تووشی پەتای کۆرۆنا بووم، پێموایە ئەو بۆشاییە و نائامادەییەم بە هەڵ زانراوە بۆ ئەو تۆمەتە بێ بناغەیە، لەم هەلومەرجە سەختەی تەندروستیمدا ناچاربووم روونکردنەوە بدەم، کە هیچ کات لە نووسەری ئەو بابەتە خۆشنابم بە نووسینی بابەتێکی تر نەبێت بە داوای لێبوردن.

ستیڤان شەمزینی

نەخۆشخانەی گلیاد ئاینس

2021-12-2

-__________

ناوی کتێب: وەرزە سەوزەکانی ئەوین
بابەت: شیعر
نووسینی: ستیڤان شەمزینی
تایپ: نووسەر
دیزاین: هەرێم عوسمان
چاپ: چاپخانەی کارۆ
تیراژ: 1000 دانە
نرخ: 5000 دینار
ساڵی چاپ:2018
نۆبەتی چاپ: چاپی یەکەم

[بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێرە بکەن..]

-
-
کوردۆنیا

.

ئەلف و بێی دڵداری.. شەماڵ بارەوانی

١
ئەفسووس
هێشتا
ئەلف و بێی دڵداریم
پێی نەگرتبوو
هێشووی ڕێزمانی د□□کانم
کاڵبوویەوە
هێشتا
ئیعرابی ڕستەکانم
باڵق نەبووبوون
هەموو حەرفەکانم

مەحکوم بوون بەسەراب

٢

تازە درەنگە بۆ ژماردنی
قەتماغەی خۆزگەکانم

خۆمن
من ئێستا
جگە لەلەتێک هوڕژن و
بوخچەیەک دڵشکان
چیترم نەماوە

دەسنووسی بیرەرەوریەکانم
هەمووی
بەحەسرەت سەریان نایەوە
و
نەغمەی حەزەکانم
سەراپا بوون بەخۆڵەمێش

من چیتر
ناتوانم سەمای عیشق
لەسەر خەڵووزی چاوەڕوانی
دا بەستم
و
فریای سڕکردنی
ئەو هەموو فوغانەی
مارشی قەڵەقیم بکەوم

تازە فانۆزی
هیلاکیم
پێی نایه سنورەکانی کزی
و
باڵندەی خەمەکانم
گەیشتن بە تخوبی
موستەحیل

٣

بێزاربووم
هێندەی

موتاڵای سورەتی
دڵشکان بکەم

هێندەی یاسینی
حوزن
بەدیار نەزیفی جەستەی
یەئسەکانمەوە بخوێنم

٣
ئۆه خودایە
چ زوو
شەقامی مەراقم
وشکی کرد
و
هەموو خەونەکانم
هەر بەکاڵی کوژانەوە

چ زوو
دۆسیەی شیعرەکانم
پۆشاکی ماتەمیان پۆشی
و
وشەکانم
چونەحاڵەتی فەنابوون

٤
من ئیتر
هیچ گەڵای پێکەنینێکم
پێوە نەماوە بۆ ڕنینەوەو
تنوکێک خەم بۆ ڕژان

خودایە
ئەوە چ عەبەسێک بوو
ل□ پێدەشتی تەنیاییم دایکرد

ئەوە چ هەڵک□وزانێک بوو
لەدەربەندی ڕۆحم
داگیرسا

ئەوە چ تەڵبەندێک بوو

لـەنیشتمانی ئەمەلم هەڵتۆقا
و
ئەوە چ هەڵوەرینـێک بوو
لـە ئامێزی دارستانی
هیواکانم هەڵیکرد

خودایە
تۆ پێم بڵێ
ئەوە قانونی عیشق بوو
یان سیاسەتی
سوتان!

دیسان تۆ.. نەوزاد بەندی

ئەڵێم شیعرێکت بۆ
بنووسم و
نازانم کەی ..
نازانم چۆن ..

ئەترسم ئەم ووشانەیشم ،
وەک ئەوانەی تر ،
کۆن ببن ..
کۆن ببن ..
کۆن ..

ئاخر ووشەکانیش ،
وەک ڕۆژەکان ،
تاوێ ئەمێننەوە و
ئەڕۆن ..

خۆشی ه□ بێ ،
پێئەکەنن ..
ناخۆشیش ه□ بێ ،
خەم ئەخۆن ..

ئاخر بڵێی ،
نازانم کەی ..
نازانم چۆن ..!!

نەوزاد بەندی ـــــ 2/12/2021

پریاسکە.. ستار ئەحمەد

بەدەم خەندەی گوڵەوە
شنەی با دەخۆمەوە
لەکوێی جەستەمدا
گوێ لەدەنگی تۆ بگرم
بوومەتە پارچەی شکاوی شووشە
هەر کەرتێکم لەخۆمدا
خووی داوەتە تەکانی مردن
بەرەو کوێ تەرمم هەڵدەگرن
لەپاڵ کام داردا دەمشۆنەوە
بسمیلم بەچی دەردەکەن
من خۆم دارەمەیتێکم
لەژاڵەی بەردەرگەی ماڵەکەتان
سازیان دام و
بەبەرامەی تۆ بزەیان پێبەخشیم
لەخۆم تێناگەم
لەتۆشدا گومان دەمگەستێ
چاوەڕوانی دەمفڕێنێ
ژوان ئاڵای سنوورم بۆ هەڵدەکا
خۆزگە بەخۆڵ دەمپێچێتەوە
دابڕان دەمداتە دەستی چارەنووسی بەردەوە
لەچیدا شانۆی بەخشین بنوێنم
لەکام شەڕگەدا پریاسکەی تاسە بکەمەوە
رابوورد .. ئەو کاتانەی بەدوو دەست
لوتکەمان دەگووشی
خاکمان ماچ دەکرد

ئەو ساتانە زەمەنی عەشق بوون
مەودای دڵو خۆزگە
پەنجەو قەڵەم بوون
ئەمێستا بارێك لەتریفە
پڕ دەمێك وشە دا ناگیرسێنێ
پەرچەمی رستەیەك ناكاتەوە
شیعرێك لەپاژنەی هەنگاوا نادوێنێ
دەڕۆم چۆن باران
ئەمساڵی تۆراندووە
پشتی كردووە لەخاك و
هەنسكێك بۆ گوڵێك ناڕژێنێ
روومەتی مناڵێكی گرینۆك ناشواتەوە
بەو شێوەیە دەچم
لەخۆم دەرباز دەبم
لەتۆدا دەبمە ئاڵای سرەوتن
بەدەم شكانی خۆمەوە
لەژانی دەروونتا یەك دەگرمەوەز.

ستار ئەحمەد